

מבקר המדינה וחבר ועדת אגרנט ידע לפני המילחמה שהסנקים במחסני החירום אינם מוכנים ללוחמה - ושתק

א לפים מחיילי צה"ל חטפו את השוק במילחמת יום-הכיפורים שעות רבות לפני שהגיעו לשדות-הקרב.

עוד קודם שהבינו מה מתרחש, קודם שתפסו כי מתחוללת מלחמה כוללת ועוד לפני ששמעו שריקת כדור או פגז, הסתבר לאלפים רבים מחיילי-המילואים, שהועקו ביום הכיפורים אל נקודות-הכינוס של יחידותיהם — כי אין להם במה להילחם. פשוט כמשמעותו.

היום אין זה עוד סוד כי במלחמת יום-הכיפורים לא יכול היה צה"ל לספק אפילו נשק אישי לכל המגויסים. היום כבר אין מסתירים כי חסרו פריטים רבים של נשק ותחמושת, שהיקשו על חיילי צה"ל את ניהול המלחמה. אולם המחסור בנשק וביציוד לא היה גורא כל-כך. הרבה יותר

שעוריי'ת הסנקים המקולקלים במחסנים

גרוע היה הגילוי, שגילו חיילי-המילואים שמיארו אל מחסני-החירום של היחידותיהם, כי גם היציוד הקיים לא היה — במקרים רבים — תקין וראוי לשימוש.

סנקים של הקו הראשון, שהוחזקו במחסני-החירום והיו אמורים להיות מוכנים שם להפעלה מיידית וליציאה מהירה ליחידות, התגלו כפגומים ובלתי-כשירים. עוד שבחיות הצפון והדרום היתה משמעות לכל טנק יחיד שנשלח לבלום את הריגה, הרי במחסני-החירום נתקעו עשרות ומאות סנקים של חיילי-המילואים עוד לפני שהספיקו לנסוע קילומטרים אחדים. היו סנקים, וכלי-רכב קרביים אחרים, שיכלו לא ניתן היה להתניעם. בטנקים אחרים, שניתן היה להתניעם ולנסוע בהם, חסרו אביזרים חיוניים לניהול קרבות-ראש. למפקדי-הסנקים לא תמיד היו משקפות. חסרו גם אמצעים לתיאום כוונת התותחנים, וכך שניתן יהיה גם לפגוע במטריחות.

אין ספק כי התקלות שאירעו ליציוד הלחימה שבמחסני-החירום, עיכבו את יציאתן של חלק מיחידות-המילואים לחזיתות בשעות רבות — שעות שהיו גורליות בידי היריבים הראשונים של הלחימה.

כ ? זה היה בבחינת הפתעה, ומשום כך כה גדול היה ההלם. כאשר התברר, בתום המלחמה, מימדי המחלף בתחום זה, היכה הדבר בתדהמה את הכל. היו ויכוחים וחילוקי-דיעות על הסיבות שהביאו למצב, אולם ההפתעה הייתה נחלת הכל, כולל מומחים צבאיים ומפקדים בכירים בצה"ל. שלא שיערו כלל את היקף הביזיון. "אילו רק ידענו זאת מראש..." היכו רבים מהם על חטא. "היו פני המלחמה ניראים אחרת".

הנה, השבוע, הסתבר כי לפחות אדם אחד בישראל ידע על המצב האמיתי הרשור במחסני-החירום של צה"ל עוד חודשיים רבים קודם המלחמה. היתה לו תמורה נה ברורה, מדויקת, מדודה ואובייקטיבית, על המתרחש לאמיתו ביר"מים (יחידות רבתי-המילואים). הוא לא יכול היה, כמובן, לדעת מה מתרחש בכל המחסנים ובכל היחידות, אבל על-סמך נתונים שאסף במרוצת השנים האחרונות, צריך היה להיות ברור לו, למעלה מכל ספק: חלק ניכר מה"ק"ם (הרכב הקרבי המשוריין) הנמצא במחסני-החירום של צה"ל, ושאותו אמורים חיילי-המילואים לאייש בשעת חירום, אינו כשיר ואינו ראוי לפעולה. האיש הזה הוא מבקר-המדינה - ד"ר יצחק ארנסט נבנצאל.

בדו"ח השנתי של מבקר-המדינה, שי נמסר לפרסום בשבוע שעבר, נכלל גם פרק על פעולות-הביקורת שביצע משרד מבקר-המדינה בצה"ל. בין השאר נכללים בפרק זה מימצאי-ביקורת על בדיקה שהערך משרד מבקר-המדינה בחודשים מרס עד יוני 1973 (ארבעה חודשים לפני פרוץ המלחמה) באחת הסדנאות של תיקון-המרכו, שבין תפקידיה: אחזקה ותחזוקה של רכב קרבי משוריין, המאוחסן במחסני-החירום של היחידות הכפופות לפיקוד, או החונת במרחבו. אומר מבקר המדינה בדו"ח שלו: "היבטות אחרות, המיוחסות לתפקידי-התחזוקה בעיקבותי, הן נועדו להבטיח כשירות טכנית של הי

המחלף של המבקר

אפשרות, סיפר הד"ר נבנצאל כי כבר לפני 12 שנה ציין בדו"ח שלו ליקויים בתחזוקת טנקים במחסני חירום, והצביע על ליקויים דומים הופיעה בדו"חות נוספים, במשך השנים. הוא טען גם כי העביר את הממצאים שלו בנושאים אלה לוועדת הכספים של הכנסת.

אם ארגיש שבדעת-הקהל רווחת סתירה בין תפקידי מבקר-המדינה לפני מלחמת יום-הכיפורים, לבין חברותי בוועדת-אגרנט החוקרת את מחדלי המלחמה, אפנה את מקומי בוועדה," אמר הד"ר נבנצאל.

היתה זו הצהרה מוזרה ביותר, לאור היותו עובדה שמתוך הדו"ח שלו-עצמו, מזדקק מחלף נוראי, מחלף ההופך אותו שותף לכל האחראים למה שאירע במלחמת יום-הכיפורים.

אם מבקר-המדינה מגלה שמערכת חיונית בה תלוי ביטחון המדינה לקויה, ואינה פועלת כשורה, והוא אינו נוקט אלא צעדים שיגרתיים בלבד, מבלי שירעיש עולמות ויועיק את כל מוסדות המדינה, תוך תביעה על בלתי-מתפשרת שהמעוות יתוקן מייד — הריהו הרבה יותר מאחראי בלבד ליחידות, הוא עשה בדיוק את אותם הדברים, שבגללם ביקר בחבר ועדת אגרנט את קציני צה"ל הבכירים וגרם לסילוקם.

אין זה מחלף גרידא. זוהי רשלנות ואטימות.

מבקר-המדינה אינו צריך לפנות את מקורו בוועדת אגרנט, עליו להשאר בה ויחבר ועדת אגרנט לפטר את מבקר-המדינה מה תפקידו, כמי שנושא גם כן באחריות למחלף המלחמה.

ב בקר המדינה, לא באופן אישי אלא כמסד, התגלה בשנים האחרונות כי חלק בלתי-נפרד מהמישור ואורח-החיים ששררו במדינה בין שתי המלחמות, אם הפכה השחיתות לחלק מנוף-החיים החברתי בישראל, לתופעה הראויה אומנם לביקורת אך שיש להתייחס אליה כאל חלק מצורת-החיים בישראל — מוסד מבקר-המדינה אחראי לכך לא מעט.

הביקורת, בידי של הד"ר ארנסט נבנצאל, הפכה ממכשיר של הוקעה ואזהרה, למכשיר של הקצעה והחלפה. הוא הפך את הביקורת למוסד אבסטרקטי, הרי מטיף מוסר בדרכי-גיועם, בודק אפילו את מעשי השחיתות והעוולה הנוראים ביותר בצורה ידידותית, ומסכם את הגילויים הניוראים והמוזעזעים ביותר בדו"ח חלקלק, כתוב בשפה רכה.

במקום להתייחס לגופם של הדברים ולמשמעותם, ולפעול לתיקונם המיידי; בי מקום להתריע ולהזעיק, ולקרוא לדברים בשמם — הוא הפך את מוסד מבקר-המדינה לאמצעי המחפה, למעשה, על המושגים חים, כאשר הוא מכנה מעשי שחיתות ונימירה בשם "אירסורים מוויימים" או "ליקויים שיש לתקנם" או "חריגה מהנהוג",

ועדת אגרנט צריכה לכפר את המבקר

הופך מבקר-המדינה למעין דחליל, שהגנן מסתמך עליו שיעמוד על המישור, אך הציפורים מצצפות עליו ולועגות לו.

אבל הפעם, עבר מבקר-המדינה את הרגל בהתאפקותו הקיצונית. הוא התגלה כחלק מהמימסד השליטוני, הנושא באחריות למה שאירע במלחמת יום-הכיפורים, על הסתמך להשתתף בוועדת-אגרנט, איש רי ולאור מה שידע — יש רק לתמוה, איש כזה אינו יכול, מטבע הדברים, לדרוש אחריות משרדית משרי-משלה כמו שר הביטחון, למשל, כאשר הוא עצמו אינו מכיר באחריותו המישרדית על משרדו שלו.

על-פי עדותו שלו, כפי שהיא מתגלה בדו"ח האחרון החדש של מבקר-המדינה, ניכשל מבקר-המדינה בתפקידו.

אם הוא לא יגיע בעצמו למסקנה כי עליו להתפטר, יכולה הכנסת לעשות זאת עבורו.

רוב של שני-שלישים בכנסת — 80 אנשים אמיצים שלא יסבו פניהם מפני מה שמשמעת מדו"ח מבקר-המדינה בנושא צה"ל — יכול לומר למבקר-המדינה — בדיוק מה שאמרה הממשלה לרמטכ"ל רבי-אלוף דוד אלעזר.

נה מועזת: רכבי-קרבי המיועד לחימה שוכן במחסני-החירום כשרק מחציתו עוברת בדיקות כשירות כנדרש. עוד יותר מזה: גם רכב שמתוקן ומשוקם אחרי שנמצאו בו ליקויים — מתקלקל תוך זמן קצר בגלל טיפול רשלני, בלתי-אחראי ושלל בהתאם להוראות.

משמעותה של תמונה זו, האופיינית למה שאירע גם במחסני-החירום אחרים, היא מהרידה. פירושה הפשוט הוא שלאחזו ניכר של חיילי-המילואים של צה"ל אין במה לצאת למלחמה, בביקרה שתיפרוץ. חיי אדם רבים, פשוטו כמשמעו, תלויים בכשירותו או אי-כשירותו של הרכב הקרבי הי זה לצאת לקרב.

ח הנה מה אומר המבקר אחרי שהוא מגלה את הגילויים הנוראים האלה: "בדיונים, שקיים משרד מבקר-המדינה עם המפקד הממונה על הסדנאות ועם נציגי מפקדת הפיקוד, באוגוסט 1973, הוא הצביע על החומרה הרבה שבאיי-ביצוע הי בדיקות התקופתיות ברכב במשך שנים מיספר, היה בכך כדי לפגוע בכוננות הי רכב, שאוחסן במחסני-החירום, מלבד הי בלאי המוגבר, שנגרם לרכב עקב כך. עוד עמדה הביקורת על הצורך לשפר את סדר רי המינהל בסדנה..."

לא היה זה מיקרה שכאשר התייצב הפי שבע מבקר-המדינה בפני העיתונאים, הפי כו מימצאי הביקורת שבדו"ח שלו, לגבי המתרחש במחסני-החירום של צה"ל, לי נשאל העיקרי, מתוך אלפי הנושאים שדו"ח המבקר מטפל בהם. כאילו כדי להגן על עצמו מפני ביקורת

רכב בהמת כוננות דרושה" והנה, זה מה שגילו מימצאי-הביקורת: ● תוכנית-העבודה שהכינה מפקדת פיקוד-המרכו עבור הסדנה לשנת 1972, הקרי פה רק 61% מכלל הרכב שהוחזק במחסני החירום.

● במשך השנה חלו שינויים במיספר כלירכב שהיה צורך לבצע בהם בדיקות תקופתיות, כיוון שחלק מהרכב שאוחסן במחסני-החירום, הוצא מהם כדי לשמש יחידות שהתאמנו, ולאחר-מכן הוחזר לכשיר רות. בפועל נעשו הבדיקות ב-44% מהרכב.

● גם בביצוע בדיקות תקופתיות בטני קים היה פיגור של 15% עד 20%.

● בשנת 1972 החליפה הסדנה 149 מנורי עים מהסוגים שנבדקו: 55 לטנקים, 61 לי זחל"מים 33-י לרכב אחר... 15-נועים נתגלו תקלות עוד תוך כדי הרכבתם ברכב, וב-68 מנועים — לאחר שעות-יפוער לה ספורות של המנוע, או לאחר נסיעה של קילומטרים אחדים.

● 35 מנועים, מהם 17 לטנקים, הוחלפו לאחר מיספר גדול יותר של שעות-מנוע וקילומטרים, אך גם חלק מאלה לא הגיע לניצול בהיקף הדרוש. מנועים משוקמים הוחלפו לרוב לאחר מיספר מועט של שעות פעולה של המנוע.

● לביקורת נמסר סקר, אותו ערכה מיספר קצין-חימושי-ראשי במאי 1973, בדבר הסיבות שגרמו להשבת מנועים לטנקים, בין השאר נאמר בו ששיטת-התחנה של המנועים לטנקים גורמת עומס-יתר על הי מנוע, ובלאי מוגבר.

מעבר לפרטים הטכניים, שאינם מובי נים לקורא ההידוט, מזדקרת כאן תמר